

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

§. 3. An effectus dependeat à causa prima & secunda per eundem
influxum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

minetur ad operationem præstandam ab ipsa. Actus verò voluntatis diuinæ Deum formaliter volentem constituit, & non causam secundam operaturam, ac proinde ratio, propter quam potentia exequens operationes externas ab actu appetitus non influente determinatur, non reperitur in causa secunda respectu actus voluntatis diuinæ. Aliud exemplum, quod adducit Arriaga de approximatione haud efficax est. Approximatio est circumstantia efficiens agēs & passum, & ex parte vtriusque dicit propriam cuiuslibet præsentiam, qua intrinsecè afficitur volitio verò diuina omnino est extrinseca respectu causæ creatæ: ergo longè diuersa est ratio de approximatione, & de volitione. Ex hac rationis disparitate, qua exemplum irritum fuit, argumentum conficio contra solutionis doctrinam. Volitio Dei est omnino extrinseca causæ secundæ: ergo si aliquem effectum ad extra physicè ab illa dimanantem non habet, non potest creaturam determinare ad hoc vt operetur, vel non operetur, quia volitio obiecti formaliter vt volitio tantum denominat obiectum volitum, quod non est formaliter esse effectum: ergo vt Deus me determinet ad operandum, non sufficit Deum velle, sed velle volitione quadam effectiua, ex vi cuius physicè Dei omnipotentia influat in effectum ad quem me determinat. Rem explico, & declaro: eatenus volitio Dei, qua decernitur effectus præstandus à Deo dicitur efficax, quatenus illa posita omnipotentia indefectibiliter operatur, quod si omnipotentia non operaretur posita volitione, effectus non esset, & eatenus volitio Dei, qua decernit effectum à me præstandum, est efficax, quatenus omnipotentia concurrat simul cum virtute, quam ego habeo ad effectum: ergo si Deus non physicè influeret in effectum non posset illius existentiam physicè determinare. Antecedens probō. Finge tibi, Deum nihil posse operari, & decernere meam operationem, possem ego non obstante tali decreto non operari, quia Deus nullas vires haberet, quibus me posset ad operandum compellere, & decretū me omnino immutatum relinqueret, & in creaturis non cognoscitur nullo modo posset tale decretum ad operationem conducere: ergo præcisè per hoc, quod est velle, vel nolle Deum, si illius volitio physicè efficax non esset, creatura non determinaretur ad operandum, vel non operandum. Neque refert decretum extrinsecum libertati formaliter libertatem destruere, & actum primum liberum destruere, quando ex natura sua est efficax, & antecedens effectum, quia hoc habet ex eo quod physicè influat in volitionem media omnipotentia, quod si non efficeret, libertatem non lederet, neque ad efficientiam actus voluntatis immediatè conducere posset.

Argumentor secundò ad hominem: Nullus est effectus, cuius Deus non sit propriè, & verè causa: sed causa remota in doctrina Hurtadi non est propriè causa: ergo nullus est effectus, cuius Deus non sit causa proxima, quæ tantum est verè & propriè causa in doctrina huius auctoris. Distinguit Hurtadus maiorem propositionem: Nullus est effectus, cuius Deus non sit propria causa in actu primo concedit, in actu secundo, negat, quia Deum posse omnem effectum immediatè producere ad illius perfectionē spectat, illum tamen in actu secundo non producere non arguit imperfectionem in Deo. Non dubito imperfectionē non esse in Deo non producere effectum, quem potest producere, quod scire oportet, est, an ex suppositione, quod effectus existat imperfectionem arguat in Deo, existeret quin Deus sit propriè causa illius, vel huiusmodi existentia sine dependentia à Deo tanquam à vera causa repugnantiā dicat ex parte creaturæ, id ego probare intendo. Creatura eo ipso quod sit finitum & limitatum, debet contineri in omnipotentia, ita vt licet de facto non dependeat à Deo, saltem posset dependere ab illo tanquam à vera causa, vt fatetur Hurt. ergo hoc, quod est contineri in omnipotentia, & posse immediatè dependere ab illa tanquam à virtute & potentia æquè debet conuenire actioni, ex vi cuius terminus producit, & termino per actionem producto, quia tam actio, quam terminus æquè habet rationem creaturæ: ergo omnis actio eo ipso quod sit, necessariò actu dependet à Deo. Probo consequentiam: actio non potest dependere à principio, à quo actu non dependeat, quia cum dependeat per suam entitatem, non est indifferens ad dependendum ab hoc principio: ergo ab illo, à quo actu non dependet, dependere non potest, & ab illo, à quo dependere potest, actu dependet: ergo implicat dari actionem, quæ actu non dependeat à Deo, & possit ab

Franc. de Oniedo, Philosoph. Tom. I.

illo dependere: sed non potest dari actio, quæ non possit dependere à Deo: ergo non potest dari actio, quæ de facto non dependeat à Deo. Diceret aliquis illam actionem dependentē tantum à causa creatā per se ipsam posse à Deo dependere per interiectam actionem. Hanc doctrinam non admittit Hurt. qui non concedit posse dari actionem terminatam ad actionem, quæ si in aliquo casu posset admitti, admittenda non esset circa actionem immediatè & per se adequatè dependentem ab alio principio, quia actio reflexa terminata ad actionem adequatè dependentem intrinsecè esset superflua, quia intrinsecè respiceret terminū, qui illa sublata eam existentia haberet, ac si esset alia actio reflexa. Hoc argumento ad hominē vsus sum contra Hurtad. qui concedit causam remotam non esse propriè causam in sententia verè affirmante causam remotam esse veram causam, quod ego verum iudico de causa remota actu influente in proximam, etiam si actio immediatè non dependeret à Deo, Deus verè esset causa illius, licet tantum remota. Quapropter contra sic opinantes primum argumentum est adducendum, vel probandum, esse inconueniens Deum non posse esse causam proximam cuiusvis actionis creatæ.

Ex his rationibus facilè soluitur quæstio, quam disputant recentiores cum Arriaga num. 8. an possit Deus prohibito cessare à concursu immediatè in actiones creaturæ, substituendo aliam causam loco sui. Cui negatiuè respondendum propter rationes iam dictas, scilicet quia illa causa creatā operaretur cum alia secunda independentē à Deo, & quia Deus non posset esse causa proxima actionis dependentis ab illa, & non à Deo. Deinde quia si creatura non indigeret concursu immediato Dei ad operandum, neque indigeret concursu aliis concausæ creatæ: in ratione enim causæ creatæ sufficientem virtutem habet igitur ad producendum alium ignem, quod si de hoc igni existenti neges, saltem posset Deus creare alium ignem, aliaue creaturam habentem virtutem ad præstandum per se ipsam totum influxum, quæ modò posset præstare hic ignis existens, & alia concausa, quæ supplere diceretur vices causæ primæ. Vltimò ratio propter quam concedimus Deū concurrere effectiue cum causis existentibus est, quia de ratione creaturæ est, non posse concurrere sine consortio causæ primæ, & quia de ratione causæ est effectiue concurrere cum omni creatura: sed quidquid esset substituentium distinctum à Deo esset creatura: ergo non posset concurrere sine consortio causæ primæ, & de ratione causæ primæ esset cum illo, quodcumque esset immediatè concurrere.

§. III.

An effectus dependeat à causa prima & secunda per eundem influxum.

Vicinus iam causam primam semper influere cum secunda in effectum. Restat modò definiendum, an vtraque causa per eundem indiuisibilem influxum, vel per diuersum influat in effectum? Influere per eundem docet D. Thom. cum aliis apud Patrem Soar. disp. 22. Met. sect. 3. quod fert communis Philosophorum sententia, & mihi omnino certum est. Non debet esse quæstio: an creatura dependens à causa prima, & à secunda, per alium influxum adequatum vel inadequatum dependere possit à Deo non tanquam à causa prima præcisè: sed tanquam principio specialiter concurrente, per hunc peculiarem influxum, & per concursum alium per quem cum causa secunda causæ primæ adimplet officium: de hoc enim non est quæstio inter auctores, neque vllus hac ratione posse Deum concurrere concursu distincto ab illo, cum quo causa secunda concurrat negabit, dum concedatur simul concurrere per eundem influxum, per quem influat causa secunda. Quæstio est: an causa prima influat per eundem influxum per quem influat secunda? & an in ratione causæ primæ teneatur per alium distinctum influere in omnes effectus: quam sic explicatam duplici conclusione definio.

Dico primò: Deus immediatè influat in effectum per eundem influxum, per quem influat causa secunda. Probo influxum, per quem influat causa secunda, essentialiter dependet à Deo: non per alium influxum superadditum, quia actionis non datur actio: ergo creatura ex vi eiusdem influxus immediatè dependet à causa prima, & à

causa

causa secunda; quia implicat influxum dependere ab aliquo, a quo non pendeat effectus ex vi illius, quia effectum dependere à principio, nihil aliud est, quam influxum, ex vi cuius fit effectus, dimanare à principio. Dices, posse influxum per se ipsum immediate dependere à causa secunda, tanquam à principio inadæquato, & media alia actione à causa prima. Rectè enim potest dari entitas, quæ fit actio immediate dependens ab hoc principio, & fit terminus mediæ alia actione dependens ab alio principio. Contra hunc dicendi modum in primis obijcio: sine fundamento dici, posse dari actionem terminatam ad aliam actionem. Quod, si de potentia Dei absoluta posset contingere vel daretur aliqua actio, quæ est per se ipsam dependens ab hoc principio inadæquato; tamen, etiam indigeret alia actione superaddita, mediæ quæ dependeret ab alio principio, similiter inadæquate, ut per se ipsam, & media alia actione ab utroque principio adæquato penderet; in qua actione non facile repugnantia illa poterit deprehendi: at ita contingere de facto, nullo probabili fundamento dici potest; cum possit Deus simul cum creatura per eandem actionem influere, & absque necessitate has actiones multiplicare contra communem sententiam, fas non est. Adde in actibus liberis, quos exercet creatura, non posse reperiri huiusmodi influxum; quia si volitio, quam exercet mea voluntas, dependeret ab alia actione, quam Deus exerceret, tota indifferentia, quam haberet actio voluntatis à me procedens, esset determinata in causalitate, quam supponeret, qua posita non posset non esse; ac proinde actio meæ voluntatis nunquam esset libera formaliter; sicuti in opinione, quæ distinguit in actu voluntatis actionem, & terminum, tota libertas exercetur in actione: quia posita actione non potest non esse terminus. Deinde libertas illa, quam haberet actio meæ voluntatis derivata ab actione, quam supponeret, non denominaret meam voluntatem liberè operantem; quia denominatio ad existentiam meæ actionis volitivæ non procederet à me, sed à Deo illam determinante, cum determinabat causalitatem procedentem tantum à Deo, quam ego non possem determinare; quia non à me procederet, & nihil potest esse liberum, & determinabile respectu principij, à quo non procederet.

12 Dico secundò: Causa prima non concurrat ad effectum per alium influxum distinctum ab influxu, quem præstat causa prima ex vi muneris primæ causæ. Ratio est: quia sufficienter intelligitur causam secundam dependere in operari, & effectum dependere à causa prima, ex eo, quod influxus, quo causa secunda operatur, dependeat à prima, & quævis insufficientia, quam virtus creata haberet respectu effectus, posse suppleri ex eo quod causa prima per eundem influxum simul cum secunda influeret in effectum: ergo dandus non est influxus specialis, medio quo causa prima influat in effectum, distinctus ab illo, per quem effectus à causa prima, & à causa secunda indissolubiter fluit. Antecedens constabit ex solutione, & impugnatione fundamenti, quo alium influxum specialem à Deo provenientem nonnulli adstruunt.

13 Dicunt propugnatores huius influxus, creaturam illo indigere, ut essentialiter dependeat à Deo, & hac ratione asserunt omnem creaturam dependere per influxum seculum identificatum à Deo essentialiter, & per alium influxum superadditum dependere à causa secunda, & à prima; asseruntque hunc influxum procedentem à causa prima, & à causa secunda, utpote effectui superadditum non esse illi essentialem; quia quod est de essentia rei debet esse cum illa identificatum: ac proinde, ut creaturæ omni constituent dependentiam essentialem à Deo, mediantur dependentiam quamdam identificatam cum effectui, per quam essentialiter à Deo dependet. Pro hac ratione solvenda duplicem dependentiam te distinguere oportet in effectui respectu causæ, & in creatura respectu Dei: quædam est per modum actus primi, quæ strictè loquendo propriè non est dependentia sed exigentia actus secundi, qui formaliter est dependentia. Hanc dependentiam per modum actus primi, seu potius hanc exigentiam dependentiæ fatemur esse essentialem effectus & identificatam cum illo, eandemque semper invariata respectu eiusdem effectus; ex vi cuius exigitur dependentia formalis, non est determinata; sed hæc, vel illa. Dependentia per modum actus secundi, quæ est dependentia formalis, & quæ propriè dependentia dicitur, est actio, qua dependet effectus. Hæc ita est

necessaria ad effectus existentiam, ut neque de potentia Dei absoluta possit effectus existere nulla data actione ad ipsum terminata, licet illa actio, quæ de facto datur ad existentiam effectus, & quæcumque alia, quæ loco illius dari posset, realiter ab illo distinguatur. De hac dependentia actuali effectus à causa prima diceret aliquis non esse essentialem effectui, propter rationem iam factam de distinctione reali, etsi illi summè sit necessaria adeo, ut de potentia Dei absoluta suppleri non possit defectus omnis dependentiæ; ita ut sine illa effectus existat: & hoc tantum probat obiecto supra facta, & in hoc sensu in re nihil falsum diceret qui assereret dependentiam actualem creaturæ à creatore non esse essentialem creaturæ; quia tantum intenderet significare non esse identificatam cum creaturæ; quod verum est. Et ita dicimus de essentia hominis esse materiam, formam & unionem, & non dependentiam actualem seu actionem, quam homo per suam essentiam exigit, etsi de potentia Dei absoluta non possit esse sine illa. Nihilominus censo dicendum non esse, dependentiam actualem esse essentialem creaturæ; ne detur occasio errandi imperito vulgo, quod puret effectum posse existere sine dependentia actuali à Deo, quod falsum est. Ex hac doctrina facile dissolvitur fundamentum oppositæ sententiæ distinguendo illud antecedens: creatura essentialiter dependet à Deo dependentiā in actu primo; concedo: dependentia in actu secundo, subdistinguo illud essentialiter, essentialiter, hoc est summè necessariò, ita ut de potentia Dei absoluta sine dependentia esse non possit, concedo antecedens: essentialiter, hoc est intrinsecè, & per suam entitatem, nego antecedens.

Nec mihi sat est argumentum supra factum dissolvere 14 positiue: fundamentum huius sententiæ impugno. Si creatura haberet seculum identificatam influxum, seu actionem, ex vi cuius dependeret à Deo, influxus ille, seu illa actio esset creatio: ergo forma equi ex vi actionis, qua dependebat ab alia causa secunda, vel à Deo supplente vices illius, esseteducta: ergo eadem forma equi de facto esseteducta, & creata. Probo antecedens: forma equi ex vi influxus seculum identificati, quo dependeret à Deo, non dependeret ab aliquo subiecto, neque inadæquate: sed influxus, seu actio, qua producitur terminus, qui ex vi illius non dependeat ab aliquo subiecto, est creatio: ergo talis influxus identificatus cum forma esset creatio. Minor est certa, & consequentia legitima: maiorem probo: forma equi per se ipsam non dependet, neque inadæquate à subiecto, quia si loco actionis generatiuæ, quam terminat, alia creatura substitueretur, eadem forma equi perseveraret sine dependentia adhuc inadæquata à subiecto, quam si per suammet entitatem haberet, non posset unquam non habere: ergo non dependet à subiecto per influxum, seu actionem identificatam cum forma, quæ semper esset eadē permanente eadem forma, cum qua identificatur: ergo forma equi crearetur ex vi influxus seculum identificati, si per se ipsam immediate dependeret à Deo. Insuper educitur per actionem, ex vi cuius dependet à causa creata: ergo simul educeretur, & crearetur, si per se ipsam dependeret à Deo, & per actionem superadditam à principio creatogenerante.

§. IV.

Mens peregrina Dola expenditur, quā in sententiam Durandi de concursu cum causis secundis abierit.

15 Postquam hæc scripseram, vidi librum scriptum à Patre Ludouico à Dola Ordinis Capucinatorum sancti Francisci, quem inscribit, *Disputatio quadripartita de modo coniunctionis concursus Dei & creature ad actus liberos ordinis naturalis præsertim ad actus prauos aduersus prædeterminantium, & assertorum scientiæ mediæ opiniones*. Supponit hic auctor & non paucis probare intendit, primā parte disputationis difficultates, & quæstiones, de quibus contentunt physicæ Prædeterminantes & Authores scientiæ mediæ, totam suam originem duxisse ex eo quod utrique admiserint Deū concurrere immediate cum creatura ad proprios actus producendos concursu simultaneo immediato, & identificato cum eiusdem creaturæ concursu. Ex hac propositione, seu hypothesi philosophica non solum ait originem duxisse controuersias & contentionem inter Catholicos